

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Pracoviště: Ústav translologie FF UK
Diplomant: Tereza Paton
Název práce: Komentovaný překlad dokumentárně historického textu: В. Шенталинский, *Рабы свободы*, Москва 2009 (vybraná část – *Пуля вместо точки. Борис Пильняк*)
Vedoucí práce: PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.
Oponent: PhDr. Danuše Oganješjanová, CSc.

Diplomová práce je věnována komentovanému překladu kapitoly *Пуля вместо точки. Борис Пильняк*, která je součástí prvního dílu trilogie *Рабы свободы* ruského spisovatele Vitalije Šentalinského. Jde o obsáhlou trilogii, která vychází z autorova dlouholetého bádání v archivech ruských tajných služeb, pojednává o období Stalinovy hrůzovlády a v prvním dílu zachycuje osudy pronásledovaných spisovatelů.

Diplomovou práci tvoří dvě základní části: český překlad zvolené kapitoly této ruské dokumentárně historické prózy a komentář věnovaný překladatelským problémům, jež bylo třeba při překladu řešit.

Text předlohy je překladatelsky značně náročný. Reflektuje události historicky a společensky determinované, dobově a pojmově specifické, dnešní současnosti vzdálené. Výrazně se to odráží v širokém spektru jevů: v první řadě v oblasti věcné, kam spadá zejména správná interpretace sdělovaných informací a převod historických reálií. Je to však i oblast celkového textového ztvárnění – dokumentárně historický charakter prózy s hojně zastoupeným jednacím stylem, intertextovost (zjevná i skrytá), specifická frazematika, idiomatika, symbolika, obraznost a emocionálnost.

Diplomantka si těchto skutečností byla vědoma a s ohledem na ně také k překladu přistupovala, což se odrazilo i v komentáři. Překlad jako celek má velmi dobrou úroveň a je funkčně adekvátní. Pojmy a reálie byly konzultovány s odborníky a ověřeny (výjimkou zůstal v tomto ohledu pouze pojem *vojenský komunismus*, s. 28). Správný je také diplomantčin postup při překladu zkratk, jen v případě *SSS (Svaz sovětských spisovatelů, s. 31)* by bylo podle mě vhodnější zkratku v textu neužívat a postupovat obdobně jako tomu bylo v případě výskytu Svazu spisovatelů. Vyzvednout si zaslouží diplomantčina práce při překladu obraznosti a symboliky, jejímž výsledkem je více zdařilých řešení. Patří sem mj. i názvy prvních dvou podkapitol, které jsou výslednicí výborného interpretačního postupu a překladatelské invence (srov. *Сужение света – Smyčka se stahuje, Ты говоришь! – Ты sám jsi to řekl!*). Pokud jde ovšem o překlad dobové politické metafory *паровоз истории* (a s ní spjaté pasáže v citátu z filozofické črty ČE-ČE-O na s. 30), je ekvivalent *parník historie* (který má za následek další modifikace textu) neadekvátní a z odborného hlediska nesprávný. Kladně hodnotím dále to, že se diplomantce podařilo vyvarovat se neobratné doslovnosti, k níž mohla předloha do značné míry svádět, a její překlad tak působí přirozeně a svěže. Někdy však zjednodušením a generalizací v překladu utrpěl cit pro detail – a detail má v dokumentárně historické próze značnou důležitost, srov. na s. 27: *Убеглы целэ тэдня (больше месяца), než Пилнака предволали к выслеchu, který pak trval velmi dlouho (много часов)*. V překladu lze nalézt drobné nepřesnosti, ale není jich mnoho, např. *перепечатал роман – vytiskl svůj román, изъяли переписку – zabavili přepis románu* (s. 23), *имена наркомов – jména velitelů* (s. 25), *окруженный вниманием партии и Органов – v doprovodu*

představitelů strany a sovětských orgánů (s. 32). Celkově lze překlad hodnotit jako velmi dobrý až výborný.

Komentář k překladu obsahově odpovídá charakteru překládaného textu. Diplomantka v něm vychází z osobnosti autora a analýzy textu originálu, přičemž si zároveň všímá pragmatické roviny překladu a potenciálního příjemce. Dále zohledňuje hlavní překladatelské problémy, k nimž řadí zejména název textu, dobovou specifičnost, překlad reálií, zkratk a jmen, intertextualitu, prostředky syntaktické, lexikální a grafické. V komentáři se bohužel místy vyskytují teoretické mezery, které jsou největší v paragrafu 3.4.5.4 nazvaném *Přechodníky, infinitivní konstrukce*. Za první – u příkladů, které se zde analyzují, vůbec nejde o přechodníky; za druhé – tvrzení, že přechodníky v ruštině nejsou stylisticky příznakové, neodpovídá skutečnosti; za třetí – to, čím je v příkladech do češtiny přeložen ruský infinitiv, se odborně v protikladu k infinitivu nenazývá aktivním tvarem, jak se uvádí na s. 59. Podobných tvrzení je v komentáři bohužel více, např. na s. 42 konstatování, že text vynesení rozsudku je příkladem odborného stylu. Komentář by si zasloužil celkově důkladnějšího zpracování.

Pokud jde o stránku formální, v práci (hlavně v komentáři) se vyskytují určité nedostatky především v interpunkci, dále slohová neobratnost (např. *s mnohem více problémy se překladatel setká*, s. 54), nedostatky tvaroslovné (např. *dešifrovává*, s. 44) i v přepisu jmen a názvů děl (chybná česká transkripce jména *Artjom Vesjolyj*, chybná ruská transkripce jména *Иржи Левый*). Přes tyto a předchozí výtky ovšem diplomová práce splňuje všechny požadované náležitosti, přičemž lze konstatovat, že její praktická část (překlad) je zdařilejší než část teoretická. Diplomovou práci proto doporučuji k obhajobě a v závislosti na průběhu obhajoby ji navrhuji hodnotit známkou velmi dobře až dobře.

V Praze dne 12. 05. 2013

PhDr. D. Oganješjanová, CSc.